

ÁDÁM BÍBORKA

ÚJKELETŰ ROMÁN NEMZETI ÜNNEPEK? JANUÁR 24. ÉS MÁJUS 9–10. RECEPCIÓJA HÁROMSZÉKEN (1918–2014)

Az elmúlt években hirtelen megugrott Románia hivatalos nemzeti ünnepeinek száma. A nagy Egyesülést jelképező december 1. mellett immár január 24. és május 10. is hivatalosan bevonult a román nemzeti ünnepek sorába. Január 24-ét a 2014. december 18-án életbe lépett 171/2014-es számú törvény, május 10-ét pedig a 2015. május 18-án elfogadott 103/2015-ös törvény szentesítette.¹ A két vizsgált ünnep hivatalos nemzeti ünneppé nyilvánítása jogos döntésnek bizonyul, megünneplésük ugyanis Románia-szerte több évtizedes múltra tekint vissza.

1859. január 24-ét Moldva és Havasalföld egyesüléseként tartja számon a történelmi emlékezet: ezen a napon mindkét román fejedelemségben Alexandru Ioan Cuzát választották meg fejedelemnek, aki ezáltal személyében egyesítette a két tartományt (*perszonálunió*). Az ünnepkör élénken él a románság ünnepi emlékezetében, s hivatalos berkekben országszerte éves rendszerességgel megünneplésre is került az elmúlt másfél évszázad során.

A második vizsgált emlékünnap a május 9–10-ei ünnepkörhöz kötődik. Számos jeles történelmi esemény és jelentéstartalom köthető e két naphoz, melyek az elmúlt évtizedek során folyamatosan versengtek egymással. Az első ilyen történelmi esemény 1866-ra nyúlik vissza, amikor is Alexandru Ioan Cuza elűzése után I. Károly herceg (eredeti nevén Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig von Hohenzollern-Sigmaringen) 1866. május 10-én Bukarestbe érkezett, s ezen a napon tett új fejedelemként esküt a parlament előtt.

1 Forrás: *Monitorul Oficial*. Partea I nr. 922 din 18 decembrie 2014. (http://www.dreptonline.ro/legislatie/legea_171_2014_declararea_zilei_24_januarie_ziua_unirii_principatelor_romane_zi_sarbatoare_nationala.php – letöltve 2015.03.27.) és *Legea Nr. 103/2015* (http://www.dreptonline.ro/legislatie/legea_103_2015_declararea_zilei_10_mai_zi_de_sarbatoare_nationala.php – letöltve 2015.06.12.)

Majd az oszmán birodalom ellen megvívott függetlenségi háborúk forgatagában 1877. május 9-én I. Károly fejedelem és külügyminisztere, Mihail Kogălniceanu, kikiáltották Románia teljes állami függetlenségét, majd május 10-én hivatalosan is aláírták az eseményt szentesítő okiratot. Pár évvel az ország függetlenségének kihirdetése után, 1881. május 10-én I. Károlyt királlyá koronázták.

Ugyanezen ünnepkör másik jelentős történelmi eseménye a második világháborúhoz köthető. A fasizmus ellenében összefogott nagyhatalmak 1945. május 9-én győzték le a Hitler által vezetett Németországot. Éppen ezért e jeles nap csakhamar a második világháború befejezésének és a fasizmus feletti győzelem emléknapjává vált, Romániában is.

A 2015-ben benyújtott törvénytervezet kezdeményező képviselő, Puiu Hașotti, három történelmi eseményt említett, melyek indokolják május 10. hivatalossá tételét: I. Károly király uralkodásának kezdete, az ország függetlensége és első királyának megkoronázása, vagyis mindhárom esemény szorosan összefügg az egykori monarchia intézményével (*Agerpres*. 2015. április 22).

Jelen írás épít egy általam nemrég elvégzett tanulmányra (Ádám 2016a), mely sajtórepresentáció-elemzés segítségével bemutatta, hogy 1918 és 2014 között milyen jelentéstartalom változásokon esett át a két vizsgált emlékünnepség Háromszéken, vagyis kik, miként és milyen céllal konstruálták meg, milyen fejlődéstörténeti fázisokon ment át, milyen volt a recepciója a magyar nyelvű sajtóban illetve a közösség körében. E vizsgálat során az ünnep politikai, identitásépítő vetületére is összpontosítottam.

Fenti tanulmányban a kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeumban, a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeumban, a Bod Péter Megyei Könyvtárban és a jelenkori internetes portálok archívumaiban található 102 tény- és véleményközlő újságcikk tartalomelemzésének² összegzését végeztem el,³ vagyis a médiarepresentáció elemzését kvantitatív és kvalitatív módszer segítségével vizsgáltam.⁴ A kvantitatív módszer az adatok mennyiségére és az ebből adódó induktív következtetésekre összpontosít. A kvalitatív megközelítés a közlemény, vagyis a mi esetünkben a szöveg látens, szemantikai tartalmának megfejtésére, a háttér-információk feltárására, a mögöttes tartalmakra koncentrálnak (Antal 1976 és Krippendorff 1995 – hivatkozva Kérdő 2008: 10–17 és 55). Az újságcikkek mögöttes tartalmainak, mélyszerkezetének feltárása a kvalitatív módszerek közül a szemiotikai iskola diskurzuselemző módszerét követi. A szemiotikai iskola célja a szöveg, az üzenet kulturális hatásának és szerepének a vizsgálata, vagyis az hogy a szövegek miként hatnak szemantikailag, tehát milyen jelentésértelmezést váltanak ki a befogadóból. Dell Hymes által bevezetett beszélés néprajza, vagy a beszélés etnográfia fogalma azokra a különböző kultúrák által használt beszédmódokra koncentrálnak, amelyek nélkül nem érhető a kommunikációs esemény sikere, a résztvevők célja és szerepe, a kommunikációs eszköz kiválasztása, vagy a cselekvés sorrendje (Boronkai 2011: 86–92).

2 A tartalomelemzés mint tudományos kutatási módszer Holsti nevéhez fűződik. Segítségével a szövegadatokból olyan következtetések vonhatók le, amelyek a közleményben nyíltan nincsenek kimondva, de a szöveg szerkezetéből, az elemek együttes előfordulásából és azok törvényszerűen visszatérő sajátosságaiból kiolvashatók (Holsti 1969).

3 Az újságcikkek részletes elemzését lásd: Ádám 2016a.

4 A kvantitatív módszer az adatok mennyiségére és az ebből adódó induktív következtetésekre összpontosít. A kvalitatív megközelítés a közlemény, vagyis a mi esetünkben a szöveg látens, szemantikai tartalmának megfejtésére és az abból levonható mögöttes tartalmakra koncentrálnak. Az elemzési módszer során a hipotézis és a kutatási program konkrét tartalomelemző folyamatra lefordítva operacionalizálható, tehát szisztematikus elemző lépések segítségével megbízható és követhető módon feltárható a szövegek mélyszerkezete. (Antal 1976 és Krippendorff 1995 – hivatkozva Kérdő 2008: 10–17 és 55).

A vizsgálat során a diskurzuselemzési módszernek nem a hagyományos szövegszintű elemzési módszerére koncentrálok, hanem a foucault-i felfogást követtem, amely elsősorban az etnikumhoz, vagy a nyelvhez köthető konfliktusos csoportidentitásokat vizsgálja, azokat nem eleve adottként fogja fel, hanem egymás viszonylatában. Eszerint az identitás úgy jön létre, hogy az érintett megkülönbözteti magát a hozzá nem tartozóktól, a beszélés néprajza tehát ebben az értelemben nyer értelmet. A foucault-i felfogás az identitásépítés intézményi gyakorlatait is vizsgálja, tehát a diskurzusok strukturális rendjének makroszintjét, a jelentés tág történelmi rendszerét (Mottier 2004: 157–159).⁵

A háromszéki történelmi emlékünnepek szerkezetváltozása, a bennük rejlő interetnikus viszonyok reprezentációja a diskurzusok és jelentéstartalmak közel száz év alatt végbement változásain keresztül mutatkozik meg, ekképpen nyer értelmet a fenti elmélet.

Az tartalomelemzésnek nem célja megvizsgálni a román nyelvű helyi napilapok emlékünneppel kapcsolatos írásait, a kutatás célja ugyanis nem összehasonlítás, hanem a román emlékünnepek magyar sajtóreprezentációjának elemzése.

A tartalomelemzés során elért eredményeket 16 mélyinterjúból nyert információval vettem össze és validálom, illetve egészítem ki, melyeket az esemény résztvevőivel és szervezőivel készítettem 2015-ben.

Az elemzés során az 1925 és 2014 között megjelent és a fent felsorolt forráshelyeken elérhető regionális magyar nyelvű napilapokat, a *Székely Hírlapot*, a *Székely Újságot*, valamint ezeknek 1925-től egyesített változatát, *Székely Újság, egyesülve a Székely Hírlappal*, valamint a *Népi Egységet*, a *Megyei Tükör* című lapot, a *Háromszéket* és a *Székely Hírmondót* vizsgálom.⁶ A Brassóban megjelent *Népi Egység* napilap számait 1944 és 1947 közötti időszakban tekintettem át. Azért volt szükség a szomszédos megye legfontosabb magyar nyelvű napilapjának bevonására az említett időszakban, mert 1944 és 1967 között Sepsiszentgyörgynek csak részben volt helyi magyar napilapja. A *Népi Egységet* ugyanis 1944-től 1946 szeptemberéig Brassóban, 1946-tól 1948 márciusáig, vagyis megszűnéséig Sepsiszentgyörgyön szerkesztették (Sipos 1983). Így feltételezhető, hogy a sepsiszentgyörgyiek is ebből a napilapból informálódtak, a *Népi Egység* számait ezért dokumentálták a sepsiszentgyörgyi Bod Péter Megyei Könyvtárban. Egyidejűleg azt is megjegyezzük, hogy összesen hat cikkről van szó, ami számában elenyésző a vizsgált 102 cikkhez viszonyítva, vagyis az itt nyert információk nem torzítják a vizsgálat végső eredményeit. Mivel a dolgozat csak magyar sajtóanyagra épül, voltaképp *a kisebbségnek a többség által szervezett hivatalos, nemzeti ünneprendjéhez való viszonyulását* lehet segítségével bemutatni, elemezni és értelmezni.

A kutatás során négy nagyobb történelmi időszakra lebontva vizsgálom az összegyűjtött újságcikkeket, elsősorban a jobb áttekinthetőség érdekében, valamint eleve adott történelmi törésvonalak mentén haladva. Az első korszak 1918-tól 1944-ig (a Gyulafehérvári Nyilatkozat aláírásának évétől a második világháborút lezáró időszakig), a második 1945-től 1964-ig (Észak-Erdély, vele együtt Székelyföld Romániához történő visszacsatolásának évétől Gheorghe Gheorghiu-Dej kommunista uralkodásának utolsó évéig), a harmadik 1965-től 1989-ig (Ceașescu-korszak), míg a negyedik 1990-től 2014-ig (rendszer váltástól napjainkig) tart. A médiaelemzés során azt feltételezem, hogy az egyes korszakok törté-

5 „A diskurzus látszólag talán jelentéktelen dolog, de jellemző tilalmi hamar felfedik kapcsolatát a vágygal és a hatalommal. És ebben nincs semmi meglepő. Hiszen a diskurzus – a pszichoanalízis tanúsága szerint – nem csupán egyszerűen megmutatja (vagy elrejt) a vágyat, hanem a vágy tárgya is. A történelem szüntelenül arra oktat minket, hogy a diskurzus nemcsak egyszerűen tolmácsolja a küzdelmeket és az uralmi rendszereket, hanem érte folyik a harc, általa dül a küzdelem; tehát a diskurzus az a hatalom, amelyet az emberek igyekeznek megkaparintani.” (Foucault 1991.)

6 1918 és 1925 között a vizsgált ünnepekről nem tesznek említést az újságok.

nelmi, belpolitikai és interetnikus viszonyainak alakulása gyökeresen befolyásolta a vizsgált emlékünnepek szerkezetét, jelentését és jelentőségét. A vizsgálat helyszínén, Sepsiszentgyörgyön és környékén, sajátos etnikumközi, kisebbség-többség viszonyt eredményez maga a terület földrajzi elhelyezkedése és történelmi evolúciója: ez a román nemzetállam földrajzi központjában fekvő terület 74,5%-ban magyarok (kisebbségi nemzet), 25,5%-ban románok által lakott, a többségi nemzet tagjai tehát kisebbséget alkotnak. Ezen a terepen az etnikai kölcsönhatások jelentős szerepet játszanak az itt lakók mindennapjaiban, és megyeközpontról lévén szó, az emlékünnepek koncentráltan jelennek meg, fontos kulturális játszmák és kísérletek terepeivé, a dominancia és a hatalomgyakorlás kiemelt helyszínévé változtatva Sepsiszentgyörgyöt (Barth 1996 és Ilyés 2008: 15).

AZ 1918–1944 KÖZÖTTI IDŐSZAK

Ebben az időszakban összesen tizennégy olyan cikk jelent meg a háromszéki magyar sajtóban, mely a két nemzeti ünnepről és azok kézdivásárhelyi lebonyolításáról tudósít. Ebből január 24-ét öt, május 9–10-ét kilenc tárgyalta. Megjegyezzük, hogy az 1940 és 1944 közötti „kis magyar világ”⁷ időszakában egyetlen cikk sem emlékezik a román nemzeti történelem jelesebb eseményeire. Ebből leszűrhetjük, hogy két évtizednyi román impérium nem hagyott mély nyomokat a helyi lakosság emlékünnepei szokásaiban, és a román nemzeti ünnepekhez nem társult valódi ünneplési készség, ezáltal hagyománnyá sem válhattak.

1918 és 1940 között a helyi újságokban január 24-ről és május 10-ről országos szintű, a központi, bukaresti eseményeket is részletező tudósítás történt. Január 24-e a vizsgált időszakban viszonylag ritkán kerül megemlítésre, arányaiban azonban a második leggyakrabban ünnepelt esemény, s a róla szóló cikkek egy kivételével főhírként jelentek meg az első vagy a harmadik oldalon.⁸ Az 1859-es egyesítés a modern román nemzet és a modern román nemzetállam kialakulása szempontjából olyan jelentős eseményként definiálható, mely, mint később látni fogjuk, napjainkig nagy jelentőséggel bír. Az esemény a vizsgált idősakra már szervesen bevonult a román közösség ünneprendjébe meg köztudatába, s amennyire az adott politikai helyzet és vezetőség engedte, megünneplésre is sor került. A román fejedelemségek 1859-es egyesülése tulajdonképpen közvetlenül nem érintette a székelyföldi és az erdélyi magyarságot, ezért erről az ünnepről részletesen és viszonylagos tárgyilagossággal tudósítanak a székelyföldi napilapok magyar nyelvű munkatársai.⁹ Az is elmondható ugyanakkor, hogy ezen ünnep alkalmával is lehetőségeikhez mérten megragadják azt a lehetőséget, hogy diskurzusukban hangot adjanak a román-magyar együtt-

7 A II. bécsi döntés értelmében Észak-Erdély, Háromszékkal, vagyis a vizsgált területtel együtt, visszatért Magyarországhoz (Filep 2008: 154).

8 Doktori disszertációm szerves része a december 1. és augusztus 23. (1965–1989 közötti időszakban) vizsgálat is.

9 „Január 24-én, szombaton volt Románia egyesülésének ünnepe, melyet városunkban is nagy ünnepséggel ünnepeltek. A piactéri ünnepélyre kivonultak a katonaság, a hivatalok és az iskolák. Este a Vigadó nagytermében a kézdivásárhelyi köztisztviselők előkelő és fényesen sikerült táncestélyt rendeztek.” (*Székely Újság*. 1925. január 28).

éléssel kapcsolatos véleményüknek, egyértelműsítsék e kapcsolat problematikus voltát.¹⁰ Bár az 1930-as évek Romániájában a szélsőjobboldali, vasgárdista csoportosulás és párt gyors hatalomra jutása, a román nemzeti mitológia, a kontinuitás-elmélet fellángolása semmiképp sem kedvezett a román–magyar kapcsolatoknak (Boia 1998: 16, 1999a: 39), ez a csoport még nem fedezte és nem használta fel a nemzeti ünnepeket, mint a bevallottan nacionalista és sovíniszta törekvéseik megvalósításának hatékony, szimbolikus jellegű eszközét a magyarok lakta területeken.

Május 10-e hangsúlyosan jelenik meg ebben a vizsgálati időszakban, melynek magyarázata kézenfekvő, hiszen Románia 1881. május 10-től 1947. december 30-ig királyság volt, 1918 után már Erdély és Partium is részévé vált a királyságnak, kivételt ez alól 1940 és 1944 között Észak-Erdély képezett. Az 1920-as években, tehát I. Ferdinánd uralkodása idején is hangsúlyos szerepet játszott május 10, s az őt 1930-tól 1940-ig követő uralkodó, II. Károly diktatórikus intézkedései azonban még hangsúlyosabban és kötelező módon a királyi családra és annak ünnepeire koncentrált a kor sajtójának a figyelmét (Köpeczi szerk. 1990: 668–676). Ennek megfelelően 1939-ben egy nagy lélegzetvételi írás a királyi család két férfi tagjáról, I. és II. Károlyról közölt nagyméretű fényképet, a cikk írója részletesen taglalja az ünnepség hármastörténelmi hátterét.¹¹ Gulyás Gáborné az újonnan kreált emlékűnnepségek azon tulajdonságára hívja fel a figyelmet, miszerint ezek az ünnepségek visszatükrözik egy adott társadalom vagy csoport állapotát és hatalmi viszonyait (Gulyás Gáborné Kiss 2004), így május 10-ről elmondható, hogy a vizsgált időszak legjelentősebb ünnepe, melynek célja az akkori hatalom, vagyis a román királyság intézményének megerősítése és diktatórikus intézkedéseinek legitimálása. Ennek a célnak veti alá a regionális újságokban megjelent újságcikkek tudósításait és híreit is, melyek a teljes ünnepkört, a király személye, tettei és a királyi család múltbeli sikerei köré építik.

A május 10-én Sepsiszentgyörgy központjában szervezett felvonulásokkal kapcsolatosan több adatközlő is kihangsúlyozta, hogy bár ezeket az ünnepségeket nagy pompával rendezték meg, a részvétel nem volt kötelező, ellentétben a későbbi időszakok gyakorlatával.¹² Az interjúalanyok ugyanakkor semmiféle említést nem tesznek más ünnepségekről, ami szintén május 10. privilegizált helyzetét bizonyítja ebben az időszakban.

AZ 1945–1964 KÖZÖTTI IDŐSZAK

Az 1945-től 1964-ig terjedő időszak mind kisebbségpolitikai, mind a háromszéki magyar nyelvű napilapok forráselemzése szempontjából nagyon problémás időszaknak minősül. A *Székely Újság* 1944-es megszűnését követően, Észak-Erdély Romániához történt visszacsatolása miatt.

- 10 „Akárhányszor tapasztalhatjuk, hogy a lapok közleményei alapján ellenséggé váltunk jövő reggeli ember a valódi helyzet és a mi megismerésünk után valósággal barátunkká vált.” (*Székely Hírlap*. 1925. február 2)
- 11 „1866. május 10-én jött az országba Hohenzollern Károly s ezzel megalapította a ma is dicsőségesen uralkodó román dinastiát.
1877. május 10-én szabadította fel magát Románia a török befolyás alól és kikiáltotta függetlenségét.
1881. május 10-én királysági rangra emelkedett az ország és azóta uralkodói királyok.” (*Székely Újság*, egyesülve a *Székely Hírlappal*. 1939. május 14).
- 12 *A román királyság időszakában május 10. volt a nagy ünnep. A város központjában volt felvonulás, de én akkor még gyerekek voltam, fel sem fogtam. Inkább egy parádé volt, különösebben nem érintett minket, mivel nem volt kötelező.* (Interjú B.F.-fel).

tolását követően egészen 1968-ig nem volt a régióknak saját magyar nyelvű napilapja. Az így keletkezett úrt kezdetben, 1944 és 1948 márciusa között, a Brassóban majd Sepsiszentgyörgyön megjelenő *Népi Egység* című napilap próbálta betölteni, melyben január 24-re vonatkozóan három, május 10-ről szintén három cikk jelent meg. Ebben az időszakban a január 24-ei ünnepséget továbbra is rendszeresen megünneplik mind helyi, mind országos viszonylatban. A cikkek mélyebb jelentéstartalmait vizsgálva megállapítható, hogy ez az ünnepség továbbra is megmarad eredeti jelentéstartalmánál, a román fejedelemségek egyesülésének fontosságát hangsúlyozva a modern román nemzet kialakulásának történetében, mindezt nemzetközi szférába emelve, nemzetközi kontextusban jeleníti meg.

Ha a május 9-10-hez kapcsolódó ünnepségeket vizsgáljuk, rögtön szembetűnő a király és a királyság kultuszának eltűnése, ugyanakkor az újságírók az ünnep lehetséges jelentései közül már csak a törökök és a faszizmus feletti győzelem jelentőségét hangsúlyozták ki.¹³ A második világháború lezárása tehát új jelentést kölcsönöz a napnak, s egyidejűleg érzékelhető a királyság intézményének elértéktelenedése, közelgő megszűnése is.

Az előző időszak kisebbségi vonatkozásban kemény megfogalmazásaival és kijelentéseivel ellentétben, ebben az időszakban túlzottan patetikus a közlések hangvétele, ami már érzékelteti azt a fajta mindent átható „megrendelést” a kommunista hatalom részéről, melylyel a későbbiekben még gyakran találkozni fogunk. Bár a Román Kommunista Párt a két háború közötti időszakban a nemzeti érdekek ellenségeként volt ismert (Boia 1999b: 71), a fent részletezett egyenlőséget, testvériséget hirdető nyilatkozatában már érzékelhető a Szovjetunió mítosza, az orosz minta, az új irányzat, melynek kezdetét Mihail Sadoveanu *Keletről jön a fény* (*Lumina vine de la Răsărit*) című 1945-ben megjelent propagandafüzete fémjelzett (Cioroianu 1998 és Boia 1999b: 209).

Ezek után még 1947-ig rövid átmeneti időszak következett, aztán néhány év leforgása alatt megtörtént a kommunizmus által kikényszerített radikális anyagi, társadalmi és mentális átalakulás, melynek legjelentősebb eseményei: a korábbi polgári vezető réteg felmorzsolása, a kollektivizálás, a nagymértékű iparosítás, a tömegek faluról városra költöztetése és az új vezető réteg, a munkásosztály hegemoniájának megteremtése voltak. Ezáltal Romániában létrejöhetett a sztálinista, internacionalista kommunizmus egyik legfontosabb közép-kelet-európai bázisa (Boia 1999b: 72).

Az interjúalanyokkal folytatott beszélgetések is tükrözik a hirtelen váltást, mely az ünnepelési szokásokra is egyértelműen rányomta bélyegét.¹⁴

A Szovjetunió imádata és feltétlen követése az 1950-es és 1960-as években, Romániában is rendre alkonyodni kezd, mivel fokozatosan előtérbe kerülnek a nacionalista mozgalmak. Ez a lassú, de folyamatosan érzékelhető irány 1964-ben éri el csúcspontját a Román Munkáspárt „függetlenségi” nyilatkozatában, melynek diskurzusa az internacionalizmus helyett már a nacionalizmust helyezi előtérbe, és a gyakorlatilag – ahogy Boia is megfogalmazta – a megbukott „ragyogó jövő” ellenében a „dicső nemzeti múltban” keresi gyökereit és legitimitását (Boia 1999b: 76–77).

13 „A véletlen úgy hozta magával, hogy május kilencedike, a győzelem napja és május tizedike, a román nép felszabadulásának évfordulója, most egyetlen nagy ünneppé magasodik” (*Népi Egység*, 1946. május 10).

14 *A királyság idején nem volt kötelező a részvétel, de 1947 után, amikor kikiáltották a köztársaságot, kötelezőek lettek az ünnepségek. 1965-ben, amikor meghalt Gheorghiu-Dej, s megválasztották Nicolae Ceaușescut, akkortól váltak csak igazán kötelezővé. [...] Szimbólumként az ország zászlaját használták, a királyságot követően viszont a piros zászlót, a szovjet befolyás nagyon erős volt. Ekkor már minden a Szovjetunióról szólt.* (Interjú T.C.-nal).

AZ 1965–1989 KÖZÖTTI IDŐSZAK¹⁵

Gheorghe Gheorghiu-Dej 1965-ben bekövetkezett halála után Nicolae Ceaușescu, a fent jelzett átalakulóban lévő állapotban vette át a Román Kommunista Párt és Románia vezetését. A Ceaușescu-korszak (1965–1989) alapjában véve két szakaszra osztható. Az első, konszolidáltabb, nyitottabb csak 1971-ig tartott, és látszólag az állampolgárok jobb megbecsülése, a Nyugat felé fordulás, a nemzeti értékek és a kulturális örökség újratemtése, újralfedezése fémjelzte. Valójában ez az ideológiai enyhülés csak rendszeresen ellenőrzött és megfigyelt szabadságélményt nyújtott. A második időszak 1971-től egészen 1989-ig tartott. Ezt az időszakot a „reformok” beszüntetése és a fokozatosan erősödő totalitárius nyomás jellemezte. A Szovjetuniótól való eltávolodás, majd Kína és Korea felé való fordulást az egyre magasabb fokú elszigetelődés, a dicső múlt reprezentálása, a nemzet egysége és az őseredet hangsúlyozása, azaz sajátos mítoszok teremtése és a személyi kultusz kibontakozása váltotta fel. Utóbbi elsősorban az 1980-as évek második felében érte el tetőfokát. A hazai lakosság éppen a nacionalista népbutítás keretében ismerhette meg a hatalom demagóg diskurzusát, elsősorban a nagyon jól működő propaganda-csatornák és propaganda-hadjárat révén (Boia 1999b: 81–90).

A vizsgált időszakban január 24-ét illetően összesen 39 cikk érhető el a könyvtárban és a múzeumokban. Május 9–10-ével kapcsolatosan 16 cikk jelent meg. A Ceaușescu-korszak első, enyhébb időszakára vonatkozóan nem lehet messzemenő következtetéseket levonni a vizsgált ünneppel kapcsolatosan, mivel a *Megyei Tükör* eleve 1968-tól jelent meg és az első két év januári és májusi számai hiányosak, így az elemzés csak 1970-től indul.

A vizsgált időszakban a kommunista hatalom az élet minden területét az ellenőrzése alatt tartotta, ez alól a sajtó sem volt kivétel, mely kiváló eszköznek bizonyult saját ideológiájának terjesztésére, valamint a kommunista identitás erőszakos építésére, a rendszer stabilizálására.

A január 24-ei ünnepség 1965 és 1989 közötti jelentéstartalom változásának vizsgálata során megállapítható, hogy amint az a korábbi időszakokban is tapasztalható volt, január 24. továbbra is szerves része marad a székelyföldi románság ünneprendjének és ünneplési szokásainak. Megfigyelhető ugyanakkor, hogy az ünnepségeken egyre növekvő mértékben kényszerülnek részt venni a magyar tanulók és a kulturális intézmények dolgozói is.

Az ünnepi eseményről a vizsgált időszakban rendszeres elsőoldalas, többnyire nagy terjedelmű cikkek formájában történik tudósítás, ezek száma a '80-as évek második felében hirtelen megugrik és 1989-ig eltelt öt évben születik a vizsgált 39 cikkből 21.

A korábbi időszakokban tapasztalt tárgyilagos hangnemű, tényközlő tudósítások a kommunizmus időszakában súlyos csorbát szenvedtek, akárcsak a viszonylag konstans jelentéstartalom is. Míg korábban az 1859-es egyesítés a modern román nemzetállam kezdeteként határozta meg január 24-ét, addig a kommunista rendszer előrehaladtával és legitimitás hiányának fokozódásával egyre bővül az ünnep jelentéstartalma azáltal, hogy a kommunista propaganda kitérít, túldimenzionálja és egyidejűleg hihetetlen mértékben leegyszerűsíti a történelmi összefüggéseket.¹⁶ A történelmi szereplőket, költőket, írókat

15 Ennek az időszaknak a legjelentősebb emlékünnepe augusztus 23., melynek részletes elemzéséhez lásd Ádám 2017.

16 „Szoros kapcsolat létezik a fejedelemségek egyesülésének megvalósítása és az 1944-es antifasiszta és antiimperialista nemzeti fegyver felkelés véghezvitele között, amely elvezetett a fasiszta diktatúra megdöntéséhez, az ország hitlerista uralom alóli felszabadításához és Romániának az új fejlődés útjára való rá lépéséhez.” (*Megyei Tükör*. 1984. január 24.)

szintén olyan mértékben integrálja ebbe a túlmisztifikált és grandiózus történelmi tengelybe, hogy mindegyikük megfeleljen a kommunista propaganda aktuális követelmény-rendszerének. Majd a ,80-as években, különösen az évtized második felében, Ceaușescu személyi kultuszának és a cenzúra túlburjánzásának idején, a cikkek írói a Kommunista Párt és a rendszer nyomásának megfelelően, egyszerű és merész lineáris logikával ezt a tengelyt, a tengely bármely pontját probléma nélkül összefüggésbe tudják hozni a párttal és Nicolae Ceaușescu személyével. Ismerve Kádár Gyula, Magyar Lajos, vagy Péter Sándor későbbi, rendszerváltás utáni írásait, nagyfokú tudásukat és tájékozottságukat, látható, hogy a rendszer nyomására miként voltak kénytelenek jól képzett szakemberek fejet hajtani a propagandának és a cenzúrának, s csak nagyon ritkán sikerült – ahogy Papp Z. Attila mondaná – a szürke sorok közötti homályos térben elhelyezni kritikájukat, üzeni az értő olvasónak (Papp 2004: 60).

Így lett végül január 24. a román nemzet egyesítésének és egységesítésének alfája és ómegája, a köztársaság évfordulója és a Román Kommunista Párt főtitkárának, a Román Szocialista Köztársaság vezetőjének születésnapjára ünnepsége.¹⁷ A valóságban így lényegtelenné vált, hogy milyen napra esik az adott ünnep, pontosan mi is kerül megünneplésre, illetve hogy magyarok-e vagy románok a célközönség tagjai – az egyetlen elerendő cél mindenkor és minden körülmények között Ceaușescu személyi kultuszának és a rendszer legitimitásának erősítése. A korszak vége felé pedig az újságírók tulajdonképpen már a kor követelményeinek igyekeztek megfelelni, s biztosítani saját társadalmi pozíciójukat is.

A magyarok repressziójának újabb válfajai is megjelennek, és nem csak az iparosítás által az ország minden részéről a magyar többségű városokba betelepített román munkások és vezetők hada által, hanem olyan párthatározatok segítségével is, mint pl. az 1988-as helységnevek román változatának használatát kikényszerítő határozat is.

A vizsgált időszakban megjelent cikkek számából ítélve is megállapítható, hogy január 24. megünnepléséhez képest május 9. illetve az arról történő tudósítás ebben az időszakban kisebb jelentőséggel bír. Míg ez az ünnep, pontosabban május 10. a királyság időszakában a legjelentősebb és jelentéstartalmában is leggazdagabb ünnepkör szerepét töltötte be, 1945. után a királyság kultusza eltűnt, s helyette a jelentéstartalmak közül a *fasizmus feletti győzelem vált hangsúlyossá*. Az 1965. utáni időszakban ez a jelentéstartalom felerősödik, és mellette jelentős szerepet kap 1967. május 9. – azaz Románia állami függetlenségének kikiáltásának emléknapja. Ekkorra május 10. gyakorlatilag teljesen elveszti jelentőségét, meg sem említik már, viszont helyette a Román Kommunista Párt 1921. május 8-ai megalakulása kapcsán éppen ebbe az ünnepkörbe és a résztvevők tudatába már ez a jelentés is befészkelte magát. A vizsgált időszakban mérsékelt, de rendszeres tudósítás történt az ünnepség fővárosi és helyi eseményeiről. Az ünnepség az 1980-as évek elejéig őrizni is tudta kettős jelentéstartalmát, egészen addig, amíg a párt mindent átítató propaganda hadjárata, Ceaușescu személyi kultusza el nem uralkodott ezen az ünnepen is. Ekkortól jelenik meg az újabb, május 8-ra vonatkozó jelentéstartalom és kezd el az ünnepségről tudósító szöveg a január 24-ei ünnepség retorikájához hasonlítani. 2001-ben írt tanulmányában Maria Bucur is említi a párhuzamos ünnepek létrehozásának technikáját, mely célja tulajdonképpen egy korábbi ünnep elhomályosítása, s egy saját célokat szolgáló új ünnepség létrehozása.

17 „Ez az évforduló új jelentőséget, még szélesebb távlatokat nyer azáltal, hogy egybeesik azzal az időponttal, mikor egész nemzetünk az Ön születésnapját ünnepli, drága NICOLAE CEAUȘESCU elvtárs, a román föld legszeretettebb, nagyrabecsült és mindannyiunk által tisztelt fia, az ország első embere, lángoló hazafi, következetes forradalmár és internacionalista, kinek élete és munkája ragyogó példa a szocialista Románia minden állampolgára számára.” (Megyei Tükör. 1979. január 24.)

Bucur május 10. helyettesítéseként május 9-et és május 1-et említi, azonban az itt elemzett cikkekből kitűnik, hogy a május 8. is hasonló célokat, vagyis a kommunista rendszer megerősítését szolgálja (Bucur 2001: 305 és Ádám 2016b: 119). A '80-as évek végére ezt az ünnepet is átítatja a rendszert és annak vezetőjét legitimálni akaró törekvés, mely nem tűrt meg semmilyen akadályt céljai útjában. Az interjúalanyokkal folytatott beszélgetések azt igazolják, hogy ez az ünnepség egyáltalán nem hagyott mély nyomot a közösségi emlékezetben, azt egyértelműen a korszak legfontosabb emlékűnnepsége, augusztus 23. uralja.

A nemzeti ünnepek ebben az időszakban különösen jó táptalajt szolgáltak a hatalom megszilárdításának, éppen ezért vizsgálatom során több olyan technikát, stratégiát is sikerült végigkövetnem, mellyel a hatalom saját rendszerének és vezető elitjének legitimálása érdekében cselekedett.

Legfontosabb technikájuk, melyet elsősorban a cenzúra révén értek el, a *több irányból építkező mitizálás* volt. A mítoszépítés egyik iránya horizontális: a mítoszépítést itt nem csak a történelem síkján, hanem történelmi személyek és nemzeti írók, költők kisajátítása révén érték el. A *rendszeres történelemhamisítás* szintén sűrűn alkalmazott és hatékony eszköznek bizonyult saját céljaik elérése útján.¹⁸

Az építkezés másik iránya, az alulról felfelé történő, vertikális irányú, melynek során a kismemberből, az egyszerű munkásból és katonából csinálnak hőst. Mindkét építkezés végérményben egy irányba hat, és a '80-as évek második felére teljeseedik ki, a *„párt és annak vezetője” kultuszában*.

Az ünnepek jelentéstartalma a fent leírtak értelmében szintén a rendszer érdekei mentén alakult át az egyszerű lineáris logika segítségével, melynek legtávolabbi kezdete a 2500 évvel ezelőtti Dáciában található, vége pedig a Ceaușescu-korszak nyolcvanas éveinek aranykorában. A rendszer legitimációjának és stabilitásának megtartása érdekében, Paul Connerton szerint is, az emlékűnnepségre való emlékezés összeköti a múlt fontos eseményeit a jelennel (Connerton 1997). Az a tény, hogy a kommunista propaganda erőszakos identitásépítést vitt véghez, valamint a történelmet mitizálta, illetve az egyes történelmi személyiségeket a kommunizmus szellemiségének szolgálatába állította, csupán egyetlen dologgal magyarázható: hatalmát ezekkel a technikákkal próbálta megszilárdítani és legitimálni.

A közösségi emlékezet kontrollja feletti fő iránymutatást tehát a párt adta, melynek következtében a nyolcvanas évekre kialakult egy *homogén Ceaușescu-kultusz* egy jól egységesített ideológiai rendszerrel. Az egyre erősödő mitizáló tendencia háttérben az egyre centralizáltabb, a valóságtól egyre inkább elrugaszkodó, legitimitás hiányának egyre inkább tudatában lévő hatalmi- és propaganda elit állt. Ekképpen az emlékűnnepségek jelentéstartalma ebben az időszakban arra irányul, hogy a követendő ideológiának megfelelően a dicső múltból, jól meghatározott mérföldkövek mentén vezesse le a párt és Nicolae Ceaușescu érdemeit, s fokozza az egyszemélyes illetve az elnöki házaspár kultuszát.

Az események igazi foratókönyvét a mélyinterjúkból ismerhetjük meg, melyek az utókor számára fontos adalékokat tartalmaznak az ünnepségek jobb és valós megértéséhez. Ezekből az interjúkból az is kiderül, hogy az interjúalanyok nagy része, függetlenül nemzeti hovatartozásától, nem tudott azonosulni a kommunizmus ünnepkultúrájával, annak mondanivalójával, kötelező mivoltával. A nagy többség bevallotta azt a pillanatot várta, különösen a melegebb évszakok ünnepeitől, hogy véget érjenek a hosszas felvonulások, s barátaikkal, családjukkal kimehessenek a szabadba, elfogyasztani – a végre kapható – sört,

18 „...géta–dák lakosság példamutató hősiességgel vette fel a harcra a perzsa hódítókkal [...]. Ez a küzdelem folytatódott Burebista és Decebal idejében, majd a román nép kialakulásának századaiban, amikor a népvándorlás tíz hosszú évszázada alatt is sikerült megőriznie ősi földjét, nemzeti entitását és kultúráját.” (Megyei Tükör. 1987. május 9.)

húst, miccset. A végeérhetetlen felvonulásokból számos anekdotikus, vicces történet maradt fenn, melyek dokumentálása szintén értékes adalék lehet az utókor számára.¹⁹

1989 karácsonya előtt Ceaușescu likvidálásával a kultusz tárgya gyakorlatilag megszűnt létezni. Ennek a dolgozatnak nem célja arról vitát nyitni, hogy rendszerváltás vagy hatalomátmentés történt 1989 és 1990 fordulóján. Mindenesetre nem állítható, hogy a sajtó feletti cenzúra egy csapásra megszűnt, azonban tény, hogy egy lassú demokratizálódás vette kezdetét ezen a területen is, melynek folyamatát a következő időszak vizsgálatával végig követhetjük.

AZ 1990–2014 KÖZÖTTI IDŐSZAK

Az 1989 decemberében megszűnt sepsiszentgyörgyi *Megyei Tükör* napilap helyét a szintén Sepsiszentgyörgyön szerkesztett *Háromszék* című regionális napilap vette át, s vált azóta is a régió egyik legjelentősebb írott sajtóorgánumává. 1996-tól Kézdivásárhelyen újraindult a *Székely Hírmondó* lap is, mely kezdetben kéthetente, majd 1998-tól már napi rendszerességgel jelenik meg.

Az itt vizsgált huszonnégy év román nemzeti ünnepeit, azok háromszéki sajtórepcióját az említett két napilap alapján végeztem el. Kezdetben elsősorban a *Háromszék* anyagára támaszkodtam, a kézdivásárhelyi *Székely Hírmondó* ugyanis megjelenésének első éveiben minimális mértékben tudósított a román nemzeti ünnepek háromszéki megnyilvánulásáról.

S bár Románia 1990-es új alkotmánya már explicite is megnevezi december elsejét Románia nemzeti ünnepeként, megfigyelhető hogy január 24. és május 9-10. továbbra is a román ünneplési köztudat része marad, ezért ezek vizsgálatát is évről-évre rendre elvégeztem.

A két utóbbi ünnep fontosságát végül misem igazolja jobban, mint hogy január 24-ét 2014. december 18-án a 171/2014-es számú törvény, május 10-ét pedig 2015. május 18-án a 103/2015-ös törvény Románia második, illetve harmadik hivatalos állami ünnepévé nyilvánította.

A január 24-el kapcsolatos ünnepségről a kutatott huszonnégy évben mindössze tíz írással emlékezett meg a *Háromszék* és a *Székely Hírmondó* napilap. A tudósításokra ugyan kezdetben a viszonylagos rendszertelenség jellemző, a rövid, tartalmas hírekből mégis megállapítható, hogy a rendszerváltást követően a fejedelemségek egyesülésének ünnepnapja a székelyföldi románság körében kezdetben kisebb érdeklődésnek örvendett, majd a '90-es évek belpolitikai viháryainak elcsendesülésével párhuzamosan egyre nagyobb jelentőségre tett szert. Az ezredforduló küszöbén már erősen mediatisált, a teljes székelyföldi románságot integráló nyilvános ünneppé nőtte ki magát, melyet rendszerint a sepsiszentgyörgyi ismeretlen katona emlékművénél, az utóbbi években pedig Sepsiszentgyörgy központjában, a Mihai Viteazul-téren rendez meg a kormányhivatal. A nyilvános térben zajló ünnepségek katonai tiszteletadást, egyházi szertartást, hivatalos beszédeket, kulturális műsort és az egyesülés hórájának eltáncolását foglalja magába. A nyilvános térben zajló ünnepséget rendszerint a prefektúrán tartott ünnepi gyűlés előzte meg, majd kóktélpartira

¹⁹ *Az érdekes az volt, hogy a barátomék ott laktak az Iskola utca végén, ahol most tömbház van, akkor egy kertes ház volt, és egy-egy ilyen felvonulás után a Mikó előtt, mikor vonultak el, a kertjük tele volt ilyen jelmondatokkal. Az utcán nem merték eldobni, hanem bedobták a kertbe.* (Interjú P.S.-sel.)

és bálra került sor. Utóbbi 2001-ben az „Andrei Şaguna Liga” szervezte a Sugás és Park vendéglőkben (*Háromszék*. 2001. január 25.).

Az emlékünnepség jelentéstartalmában egyre felerősödik a román nép és Románia egységének gondolata, amit a helyi román elit egyre gyakrabban az Erdélyben és különösen Székelyföldön élő magyarság tükrében, annak ellenében él meg, egyre provokatívabb, agresszív, türelmetlen gesztusokkal és szimbólumhadjárattal hirdeti a románság jelenlétét a magyar többségű Sepsiszentgyörgyön (*Háromszék*. 2013. január 25. és *Székely Hírmondó*. 2013. január 25.)

Bár a mélyinterjúkból az is kiderül, hogy ez az ünnep többnyire a helyi román politikai, katonai és egyházi elit ünnepe, az átlagpolgárok csak kis számban vesznek részt az ünnepeken, a helyi román civil szervezetek a nyilvános térben zajló ünnepség mellett számos kiegészítő kulturális ünnepséget (szimpóziumok, konferenciák, kiállítások stb.) szerveznek, melyek alkalmat adnak az ünnepség további körök felé történő diffúziójára és megünneplésére.

Május 9–10-ével kapcsolatosan a vizsgált huszonnegy évben összesen tizenhárom cikk jelent meg, melyek áttekintése révén egyértelmű képet kaphat a kutató arról, hogy ennek az ünnepnek a jelentéstartalma a kommunista rendszerben olyan mértékben elferdült, hogy gyakorlatilag az eredeti, ill. a kommunizmus által megfertőzött jelentéstartalom mind a mai napig verseng egymással. Míg 1990-ben a *Háromszék* hasábjain még az ünnepek sorából az 1945. május 9-i fasizmus feletti győzelem és az 1877-es függetlenségi háború jelentőségét emelik ki (*Háromszék*. 1990. május 9.), 1991-ben már I. Károly beiktatásának 125. évfordulójára emlékeznek (*Háromszék*. 1991. május 11.). 1992-ben egy rövid hír, *A győzelem napja* címmel újból a második világháború befejezésének emlékére szervezett Kovászna-megyei koszorúzási ünnepségeket tárgyalja (*Háromszék*. 1992. május 9.), míg 1993-ban *Május 10. A Román Királyság ünnepe* címmel rövid cikk tudósít bukaresti, aradi és más nagyvárosokban Ferdinánd király születésnapja alkalmából egykor nemzeti ünnepként számon tartott esemény alkalmából szervezett kormányellenes, a parlamentáris monarchiát támogató tüntetésekről. A cikk arról is beszámol, hogy a felvonulók el akarják ismertetni Mihály király román állampolgárságát, és biztosítani kívánják számára, hogy szülőhazáját szabadon látogathassa (*Háromszék*. 1993. május 11.).

Annak ellenére, hogy 2015-ben törvény is szentesítette a királysághoz köthető május 10-ki ünnep nemzeti szintre emelését, nem állítható egyértelműen, hogy napjainkban bármelyik jelentés győzedelmeskedett volna a romániai ünneplési köztudatban, sokkal inkább arra a következtetésre lehet jutni, hogy a jelentéstartalmak versengése, a köztük fennálló hosszas történelmi feszültségek inkább az ünnep rovására mentek, annak eljelentéktelenedéséhez vezettek. Komoly kiaknázatlan lehetőségekkel bír tehát Székelyföldön ez a legújabbban törvénnyel is szentesített nemzeti ünnep a román ünneplési köztudat fejlesztésében. Megállapítható ugyanakkor, hogy a magyar újságírók különös érdeklődéssel figyelik a május 9-én megmutatkozó hosszú évtizedekre visszanyúló román-orszós feszültségeket, erőpróbákat és erőfitogtatásokat. A mélyinterjúkból az is kiderül, hogy az interjúalanyok egy bizonyos része – magyarok és románok egyaránt – mai napig úgy tekintenek május 10-re, mint egy lehetséges, etnikai konfliktusokat mellőző alternatíva december elsejéhez képest.²⁰

A magyar sajtócikkek elemzése alapján, a mezo- és makroszint diskurzusainak vizsgálata során megállapítható, hogy a két vizsgált román nemzeti ünnep fokozatosan honosodott

20 *A magyar polgártársak számára valóban lehetnek nagy kérdőjelek és lehet, ezért nem tudják lelkükbe zárni ezt az ünnepet [december elsejét]. [...] Én kicsit királypárti vagyok, s nagyon boldog lettem volna, ha annak idején május 10-ét választották volna. Lévén, hogy hívó vagyok, május 10. nem esik bőjti időszakra, mint december elseje, és tavasz is van, amikor másképp, más hangulatban ünnepel az ember. (Interjú F.L.C-vel.)*

meg Háromszéken a 20. század idején, s minden gyökeresebb társadalmi fordulat után újabb funkciókkal és szimbolikus jelentésekkel gyarapodott. Az emlékünnepségek tehát egy sajátos, jövőt modelláló időszakot jelent, mely folyamatosan változik.

Az emlékünnepségek idején az etnikumközi kapcsolatoknak egy várakozásokkal teli, érzelmileg és lelkiállapotban felfokozott, szimbólumokban, kellékekben és kódokban gazdag periódusának lehetünk szemtanúi.

Ebben a sűrűsödési időszakban sajátos eszközökkel és módozatokkal, felfokozva reprezentálódnak a felekezeti, kulturális, lokális, regionális, nemzeti és politikai identitások.

A vizsgált emlékünnepségek jelentésváltozásai tág történelmi rendszerben értelmezhetők a leghatékonyabban. A jelentésváltozások tulajdonképpen mindig egy konkrét politikai eseményhez, fordulathoz, korszakhoz köthetők, s rendszerint az épp legaktuálisabb ünnepről történik a legtöbb és legrészletesebb tudósítás a helyi, a regionális és az országos sajtóban. Eközben a többi ünnepkör bizonyos mértékben háttérbe szorul, s ha az adott rendszer, korszak belpolitikája úgy kívánja, akkor eltűnik, kiesik a hivatalos ünneprendből, vagy éppen gyökeres jelentésváltozáson megy át. A diskurzusokat intézményileg szabályozzák, a kor és a rendszer politikai céljainak megfelelően alakítják tartalmát, legyen itt szó a mítoszépítés különböző technikáiról, vagy az adott rendszer legitimitásának növeléséről, a kommunizmus propagandatevékenységéről, egyes események elhallgatásáról, mások kihangsúlyozásáról. Ezáltal a közösség számára gyakran ismeretlen tartalmak válnak a kommunikáció sajtócsatornáin keresztül a köznapis viselkedésformák és értelmezések kialakításának eszközeivé. Mindeközben a diskurzust kialakító intézmények fő célja egy adott etnikum identitásának erősítése, alakítása, kiépítése. Az emlékünnepségeknek a megemlékezésen túl van tehát egy nagyon erős politikai és identitásépítő szerepük, melynek során a kommunikáció csatornáin keresztül absztrakt és olykor téves tartalmakat változtatnak a hétköznapi gondolkodás részévé.

Január 24. országos szintű nemzeti ünnepé nyilvánítását a hosszú évtizedekre visszanyúló ünneplési rendszeresség is indokolja. E jeles nap szerves részét képezi a székelyföldi románság ünneplési gyakorlatának. A román fejedelemségek egyesítésének ünnepét napjaink helyi román elitje a határterületen folytatott szimbolikus térfoglalásért folytatott harcban úgy próbálja revitalizálni, hogy ezt az emlékünnepséget is egyre gyakrabban rendeli alá a helyi magyarsággal folytatott szimbólum és zászlóháborúknak, az ünnephez köthető diskurzusait ennek megfelelően alakítja, legitimitását ekképpen erősíti. Május 10. hivatalos nemzeti ünnepé nyilvánítása ellenére sem vonult be még egyértelműen a székelyföldi románság hivatalos ünneprendjébe. Bár május 10., mint nemzeti ünnep etnikai szempontból is feszültség- és konfliktusmentes alternatívát jelenthetne december elsejéhez képest, jelentéstartalma még annyira nincs letisztulva, hogy várhatóan még hosszú éveken át harmadrangú ünnepként fog szerepelni a székelyföldi románság ünneptudatában, amennyiben a helyi román elit politikai vagy identitás erősítő törekvései másként nem indokolják.

SZAKIRODALOM

Antal László

1976 *Tartalomelemzés alapjai*. Magvető Kiadó, Budapest.

Ádám Biborka

2016a *Interetnikus viszonyok reprezentációja háromszéki történelmi emlékünnepségek szerkezetében (1918–2014)*. Doktori disszertáció. Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár.

- 2016b December elseje valós háttere. *Korunk* XXVII. (3) 117–121.
- 2017 Augustus 23. sajtóreprézntációja a háromszéki magyar írott sajtóban (1968–1989). *Korunk* XXVIII. (1) 59–66.
- Barth, Fredrik
1996 Régi és új problémák az etnicitás elemzésében. *Regio* 7. (1) 1–14.
- Boia Lucian
1998 *Miturile comunismului românesc*. Editura Nemira, București.
1999a *Două secole de mitologie națională*. Humanitas, București.
1999b *Történelem és mítosz a román köztudatban*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest.
- Boronkai Dóra
2011 Elméletek és modellek a kommunikációról. In: *TÁMOP-4.1.2.A/1-11/1-2011-0091 „INFORMÁCIÓ-TUDÁS-ÉRVÉNYESÜLÉS”*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs.
- Bucur, Maria
2001 Birth of a Nation. Commemoration of December 1, 1918 and National Identity in Twentieth-Century Romania. In: Bucur, Maria – Wingfield, Nancy M. (eds.): *Staging the Past. The Politics of Commemoration in Habsburg Central Europe, 1848 to the Present*. Purdue University Press, West Lafayette, Indiana, 286–326.
- Connerton, Paul
1997 Megemlékezési szertartások. In: Zentai Violetta (szerk.): *Politikai antropológia*. Osiris Kiadó –Láthatatlan Kollégium, Budapest, 64–82.
- Filep Tamás Gusztáv
2008 A „visszatért” magyarok és nem magyarok beilleszkedése. Jogi helyzetük és magatartásuk. In: Bárdi Nándor – Fedinec Csilla – Szarka László (szerk.): *Kisebbségi magyar közösségek a 20. században*. Gondolat Kiadó – MTA Kisebbségkutató Intézet, Budapest, 154–161.
- Cioroianu Adrian
1998 Lumina vine de la răsărit. „Noua imagine” a Uniunii Sovietice în România postbelică, 1944–1947. In: Boia, Lucian: *Miturile comunismului românesc*. Editura Nemira, București, 21–68.
- Foucault, Michel
1991 [1971] A diskurzus rendje. *Holmi*. (7) 868–889.
- Gulyás Gáborné Kiss Bernadett
2004 Deszakralizált ünnepek. In: Barna Gábor (szerk.): *Rítusok, folklór szövegek. Szegedi Vallási Néprajzi Köznyttár 13*. Paulus Hungarus – Kairosz, Budapest, 83–93.
- Holsti, Ole R.
1969 *Content Analysis for Social Sciences and Humanities*. Addison-Wesley Publishing Company Inc., Philippines.
- Ilyés Zoltán
2008 *Mezsgyevilágok. Etnikus interferenciák és nemzeti affinitások térbeli mintázatai a Kárpát-medencében*. Lucidus Kiadó, Budapest.
- Kérdő Andrea
2008 *A tartalomelemzés elméleti és gyakorlati alkalmazása*. Budapesti Gazdasági Főiskola, Budapest.
- Köpeczi Béla (szerk.)
1990 *Kurze Geschichte Siebenbürgens*. Akadémia Kiadó, Budapest.
- Krippendorff, Klaus
1995 *A tartalomelemzés módszertanának alapjai*. Balassi Kiadó, Budapest.
- Sipos András
1983 Sajtótörténeti mementó. *Brassói Lapok*. 1983. március 4.
- Mottier Véronique
2004 Diskurzuselemzés és az identitás/különbözőség politikája. *Politikatudományi Szemle* XIII. (4) 155–160.
- Papp Z. Attila
2004 Romániai magyar sajtóvilág a második világháború végétől 1989-ig. *Regio* 15. (1) 45–64.

SĂRBĂTORI NAȚIONALE ROMÂNE NOI (RECENTE)? PERCEPȚIA LUI 24 IANUARIE ȘI A 9–10 MAI ÎN REGIUNEA TREI SCAUNE (1918–2014)

În cadrul cercetărilor efectuate am realizat o imagine de ansamblu asupra percepției a două ceremonii comemorative românești – 24 Ianuarie și 9–10 Mai – în regiunea Trei Scaune (Covasna). Utilizând o analiză de conținut detaliată cu privire la reprezentările în presa de limbă maghiară scrisă, și efectuând unele interviuri aprofundate cu organizatorii și participanții ceremoniilor, această lucrare de cercetare documentează sistematic schimbările care au avut loc în semnificația, sensul și structura celor două sărbători între 1918 și 2014. De asemenea, cercetarea își propune să analizeze dimensiunile politice și de consolidare a identității a celor două sărbători comemorative.

RECENT ROMANIAN NATIONAL DAYS? PERCEPTION OF 24 JANUARY AND 9–10 MAY IN THE REGION OF TREI SCAUNE (1918–2014)

The research aims at providing a comprehensive overview on the perception of two Romanian commemorative ceremonies, January 24 and 9–10 May, in the region of Trei Scaune. By means of a detailed content analysis of the local Hungarian press articles and by conducting a series of structured interviews with the organisers and participants, this study intended to systematically document the comprehensive changes that had occurred in the significance, meaning and structure of the two feasts between 1918 and 2014. Furthermore, the research intends to analyse the political and identity-building dimensions of these two commemorative feasts.